

Diplomová práce Mariny Votrubové:
Katalog barokních parament z kláštera křižovníků
s červenou hvězdou

Oponent: Dr.Phil.-Hist. Karel Otavský

Posudek oponenta:

Předložená diplomová práce pozůstává z 50tistránkového úvodního pojednání a ze 43 katalogových textů k barokním liturgickým rouchům dochovaným v konventu křižovníků s červenou hvězdou u sv.Františka v Praze.

První odborná kontrola tohoto významného pražského souboru barokních textilií po jeho navrácení řádu na začátku 90tých let představuje zároveň i prvý pokus o zevrubnější zpracování vůbec. V prvém ohledu sloužil kandidátce jako základ úřední seznam movitých kulturních památek vzniklý v 60tých letech minulého století. Naneštěstí však nejsou známy žádné inventáře, které by obsahovaly dříve tradované informace k historii jednotlivých kusů.

Také katalogy „Národopisné výstavy Československé“ (1895), „Výstavy církevních výšivek v Čechách u příležitosti sjezdu Svazu katolických žen a dívek ...“ (1938) a výstavy „Pražské baroko 1600-1800“ nepřinášejí k vystaveným křižovníckým textiliím žádné relevantní údaje (str.3, 4). Pokud jde o časově vzdálenější prameny z 18. století, ve kterých se objevují některá jména donátorů - jde především o účetní knihu z let 1724 až 1760 a o inventář kostela z roku 1779 -, není zatím možno říci, ke kterým textilním objektům by se jednotlivé údaje mohly vztahovat (str. 7).

Za dané situace se Marina Votrubová správně zaměřila na prozkoumání současného fyzického stavu souboru, uloženého dnes na různých místech rozlehlé klášterní budovy. Z tohoto celku vyčlenila pro svou diplomní práci necelých 100 textilních objektů z období zhruba od poloviny 17. století do konce klasicismu kolem 1800, rozšířený o skupinu rouch z látek s barokními vzory, u kterých se však může jednat o produkci 19.století (tzv. *parements d'église*).

Určení jednotlivých mešních rouch a textilních předmětů, zjištění jejich rozměrů, stručný popis jejich tvaru a dekoru (tkaný dekor, vyšívky, borty), jakož i určení použitých materiálů a technik jejich zpracování, byly hlavní kroky následné inventarisace tohoto materiálu. Na základě získaných údajů se autorce podařilo přesvědčivě zrekonstruovat a opět spojit řadu ornátů (*capellae*), t.j. dílčích výtvarně jednotných souborů rouch, oltářních textilií a dalších doplňků, používaných současně při určitých mešních a jiných obřadech v průběhu církevního roku.

Těžiště práce tudíž spočívá ve 43 katalogových textech, které se týkají buď ornátů čítajících více položek, nebo jednotlivých izolovaných mešních rouch. Katalog je uspořádán chronologicky. Jelikož chybí údaje umožňující historicky podložené datace, opírá se autorka o obecně přijímanou hypotetickou časovou posloupnost textilních vzorů v daném období. S vědomím, že datace tkaniny představuje vůči hotovému textilnímu objektu vždy *terminus post quem*, který může být v mnoha případech i značně časově vzdálen (str. 8), získala tímto způsobem jisté orientační schéma. Kde bylo třeba, připojila k textu údaje týkající se dalších součástí příslušného ornátu. V dalším se autorka věnuje popisu vyšívky nebo tkaného dekoru, otázce jeho stylového zařazení a datování, dále bortám a stavu zachování roucha. Důležitou součástí křížovnických parament představují mitry, které mají velmistři právo používat od roku 1701.

V úvodní části se autorka na 57 stránkách věnuje obecnějším metodickým předpokladům předloženého zpracování křížovnických parament. Podstatné jsou zde zejména oddíly věnované dějinám souboru: „Stručný přehled o výstavní, badatelské a publikační činnosti“, „K historii souboru“ (str. 7-9) a kapitola „Historie řádu Křížovníků s červenou hvězdou“ (str. 37-43), založená na práci Václava Bělohlávka, *Dějiny českých křížovníků s červenou hvězdou*, Praha 1930. Ve zbývajících kapitolách Marina Votrubová stručně shrnuje hlavní poznatky z oblastí obecných dějin textilního umění a liturgiky, dotýkajících se jejího tématu. Za tímto účelem se seznámila s podstatnou částí dostupné textilněhistorické literatury.

Textilní památky často představují komplexní umělecká díla, jejichž hodnocení vyžaduje kombinaci

více přístupů: Jednu rovinu představují mešní roucha jako taková, jejichž forma (střih) zpravidla odpovídá lokálním nebo řádovým zvyklostem. Vyšívka je opět samostatný druh umění, které dává svému tvůrci možnost bezprostředního uměleckého projevu. Tkaná látka je naproti tomu svrchovaně technické umění, při kterém bylo nutno kreslířem navržený vzor přeložit do speciální „mluvy“, odpovídající technickému vybavení používaného tkalcovského stavu. Luxusní látky byly navíc předmětem dálkového obchodu, což je další aspekt, kterému je nutno věnovat pozornost. K dekoru liturgických rouch patří krom vzorů aplikované borty, krajky, třapce a zlatnické ozdoby (spony, monile, pajety atd.). Umělecky náročné historické textilie tudíž často představují samostatné technické a umělekohistorické problémy.

Zevrubné zpracování souboru parament u sv. Františka, které by zohledňovalo všechny tyto požadavky (jako příklady uvedme třísvazkový katalog: *K. Stolleis, H.-J. Kotzur, H. Lütkenhaus, Der Frankfurter Domschatz I-III, Frankfurt a.M. 1994* nebo 400stránková práce *D.v. Boeselager, Capella palatina, Köln 2001*) by tudíž muselo navíc obsahovat technické analýsy jednotlivých tkanin, obsažný komentovaný výtah z výše zmíněných pramenů a detailnější analýzu vzorů. Také by bylo nutné rozšířit základnu pro hledání srovnávacího materialu. Takto časově, pracovní, odborně, rozsahem a finančně náročný projekt by však daleko přesáhl rámec i smysl diplomové práce, která tak jak je předložena každopádně vytváří velmi solidní základ pro všechna další zpracovávání křížovnických parament. Na opačné straně text Mariny Votrubové dostatečně dokládá, že se autorka během jednoročního intenzivního studia křížovnických parament zorientovala v ne zcela přehledné relevantní textilně-historické literatuře, získala řadu praktických zkušeností v zacházení s textilním materiálem a naučila se vnímat jeho specifické vlastnosti.

Diplomní práci Mariny Votrubové doporučuji k obhajobě.